

Magyarország Országgyűlésének Budapest

Ünnepi előterjesztés a vallásszabadság törvénye kihirdetésének 450. évfordulóján

„A hit tehát hallásból van,
a hallás pedig Krisztus beszéde által.”
(Róm 10,17)

Az 1568. évi tordai országgyűlés vallásügyi határozata:

Urunk őfelsége miképpen ennek előtte való gyűlésibe országával közönséggel az religio dolgáról végezött, azonképpen mostan és ez jelen való gyűlésébe azont erősíti, tudniillik, hogy midőn helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tetszik. Ezért pedig senki az superintendensök közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, az elébbi constitutiók szerént, és nem engedtetik ezt senkinek, hogy senki fogsággal, avagy helyéből való priválással fenyögessön az tanításáért, mert a hit Istennek ajándéka, ez hallásból lészön, mely hallás Istennek igéje által vagyon.

Isten iránti hálával emlékezünk az Erdélyi Országgyűlés 1568. január 6–13. közötti ülésszakán hozott vallásügyi határozatára, amely a világon először, addig sehol nem ismert mértékben foglalta törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot itt, Tordán.

Tisztelettel hajtunk fejet eleink történelmi jelentőségű vívmánya előtt, amely hirdette: a hit Isten ajándéka, ez a Szentírás olvasása és magyarázása révén ébred az emberben, ezért Isten akaratával megegyező az, hogy a gyülekezetek saját hitfelfogásuk és szabad döntésük alapján válasszanak maguknak prédikátort.

A parázs hitvitáktól hangos Európában az Erdélyi Országgyűlés bölcs belátásán múlt, hogy a kizárólagosságra való erőszakos törekvés, a karhatalommal biztosított vallási egyneműség helyett, a hitelvi sokszínűség mellett kötelezte el magát. A reformáció eszmeiségéből fakadó törvény szavatolta a protestantizmus megerősödését, ugyanakkor elfogadta más felekezetek létét is. Ennek köszönhetően, a meglévő római katolikus egyház mellett, intézményi formát ölthetett a másik három bevett felekezet: a lutheránus, a református és az unitárius. A tordai ediktum szellemiségéből fakadó későbbi vallásügyi törvények alapján a következő évtizedekben az ortodox vallásközösség is megtúrt felekezetnek minősült a szó pozitív értelmében. Mindezek által Erdély a vallásszabadság és a felekezeti türelem földjévé vált, menedéket nyújtva a más országokból elűldözötteknek is.

Az erdélyi törvényhozó testület döntése egyedülálló a korabeli Európában, évszázadokkal megelőzve a hasonló tartalmú határozatokat. Míg az öreg kontinens más országaiban a helyi uralkodók vagy a domináns felekezetek kizárólagosságra törekedtek, miközben a többségtől eltérően gondolkodókat börtönbe zárták vagy kivégezték, miközben a cuius regio, eius religio elve alapján – akár tömegmészárlás árán is – vallási egyszerűsége törekedtek, az erdélyi rendek döntése a megengedést, a szabad vallásgyakorlást és a hitben való növekedést biztosította. Ennek eredményeként az erdélyi bevett felekezetek és a megtúrt vallásközösségek viszonylag veszélytelenül élhettek, miközben az európai országok vallási térképe, a 16. századi hitelvi sokszínűség után, gyorsan egyneművé vált.

A közösség vallási önrendelkezése, amelyet mind a világi, mind az egyházi vezetőknek tiszteletben kellett tartaniuk, a modern demokrácia egyik előzményeként fogható fel, ami a történelmi fejlődés során, a nyugati civilizációban általános elismerést nyert. A fentiek értelmében, a tordai határozat által szavalt szabad vallásgyakorlás jogát méltán tekinthetjük a keresztény Európa egyik alapértékének.

A vallásszabadság törvénye – felekezeti és nemzeti hovatartozástól függetlenül – mindnyájunkat büszkeséggel tölthet el, egyben felelősségünkre is ráébreszt. A négy és fél évszázaddal ezelőtt elfogadott határozat bibliai ihletettségű bölcsessége, belátása és békére való törekvése ragyogó példa mindnyájunk számára, ám egyben arra is ösztönöz, hogy a jelen kihívásai közepette kérjük a történelem Urát, ajándékozzon meg minket is eleink bölcsességével. A türelemre és békére való törekvés szelleme ihlessen minket is, hogy mennyei Atyánk ajándékát, a hitet, bár különböző felekezeti és nemzeti keretek között, de az Isten- és emberszolgálatban együttműködő, keresztény testvéri családban élhessük meg.

Egyedül Istené a dicsőség!

Mindezeket előrebocsátva, mi, az erdélyi szász, illetve magyar evangélikus–lutheránus, református és unitárius egyházak előljárói tisztelettel kezdeményezzük, hogy Magyarország Országgyűlése foglalja ünnepi határozatba jogelődjének, az Erdélyi Országgyűlés 1568. évi tordai ediktumának korszakalkotó jelentőségét. Mivel a 450 éves törvény által kifejezett felekezetközi békességre való törekvés, valamint a hit- és lelkiismereti szabadságvágy a magyarság szellemi arculatának meghatározó jellemzőjévé vált, tisztelettel kezdeményezzük, hogy Magyarország Országgyűlése nyilvánítsa a tordai ediktumot kiemelt jelentőségű nemzeti értéknek. Úgyszintén kezdeményezzük, hogy Magyarország Országgyűlése a magyar történelem eme jelentős eseményének megörökítéseként január 13-át nyilvánítsa a vallásszabadság emléknapjává.

Torda, 2018. január 13.

Bálint Benczédi Ferenc
püspök

Farkas Emőd
főgondnok

Magyar Unitárius Egyház

Kató Béla
püspök

Fekete P. P. János
főgondnok

Erdélyi Református Egyházkerület

Csúry István
püspök

Bara Lajos István
főgondnok

Királyhágómelléki Református Egyházkerület

Reinhart Guib
püspök

Friedrich Philippi
főgondnok

Romániai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház

Adorjáni Dezső Zoltán
püspök

Riedl Rudolf
egyházkerületi felügyelő

Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház